

Dokumentation av miljöuppföljning av Vård- och omsorgsnämnden i samband med Klimat- och stadsmiljönämndens sammanträde den 19 maj 2022

Reflektioner och rekommendationer från kommunens miljöstrateger.

▪ Hur arbetar VON med att minska matsvinnet och hur ser utvecklingen ut?

Reflektion:

Vård och omsorgsnämnden har utfört matsvinnsmätningar och därmed tagit det första steget i arbetet med att minska matsvinnet. Mätningen visade på 29 % svinn vilket innebär att nästan en tredje del av allt livsmedel som köps in går till spillo. Siffran är inte unik för nämnden, nationella mätningar har visat på liknande resultat.

Det är positivt att nämnden påbörjat arbetet med att minska matsvinnet och att de ser att det finns vinster både för organisationen, miljön samt deras kunder inom äldreomsorgen. Detta win win tänk ger incitament och motivation till att fortsätta arbetet med att minska matsvinnet.

Rekommendation:

Nämnden har formulerat ett mål kopplat till matsvinnet, vilket är väldigt positivt. Råd från miljöstrategerna är att ta nästa steg och formulera om målet baserat på de mätningar som har gjorts och välja en indikator med en konkret siffra som följer upp samt att verksamheterna som jobbar med frågan får med aktiviteter kopplat till nämndmålet i kommunens digitala uppföljningssystem Stratsys, detta för att säkerställa att frågan budgeteras och resurssätts.

Förslag på mål: Matsvinnet från tillagningsköken ska minska.

Förslag på indikator: Andel matsvinn av total andel inköpt livsmedel inom äldreomsorgen. 20 %.

▪ Hur arbetar VON med dels återbruk, dels sopsortering?

Reflektion:

Vård och omsorgsnämnden jobbar mycket med återbruk och källsorterar i alla sina verksamheter vilket är glädjande att höra och nämnden ska vara stolta över sitt arbete med återbruk. Fokus idag är på elektronik och secondhand. Det hade varit intressant att veta hur nämnden arbetar med inköp av möbler på sina äldreboenden.

Rekommendation:

Undersöka möjligheten att köpa in återbrukade möbler så som t.ex. köksstolar, bord, fåtöljer m.m. i sina verksamheter. Eller om detta redan görs idag, bör det arbetet lyftas upp mycket mer.

• Hur går arbetet med att fasa ut de fordon som är beroende av fossila drivmedel på SOF?

Reflektion:

Vård och omsorgsnämnden jobbar med att minska utsläppen från sin fordonsflotta på flera nivåer, bland annat genom att använda cyklar där det är möjligt. Likväl är det just vård och omsorgsnämnden som har de flesta bilarna. Det är positivt att nämnden satsar på andra färdssätt än bilar i sin verksamhet samt att de infört ett digitalt system för inköpen som innebär en effektivare ruttoptimering i syfte att minska utsläppen från transporterna.

Vård och omsorgsnämnden nämner att det är en utmaning att nå upp till målet om en fossiloberoende fordonsflotta då det saknas laddmöjligheter över natten och att det inte är dem som har hand om parkeringarna. Att det finns laddmöjligheter för elbilar är en förutsättning för att ställa om fordonsflottan och det är bra att nämnden problematiserar och lyfter utmaningar med omställningen för att kasta ljus på problemet. Samtidigt är det viktigt att inte tappa momentum i omställning och därmed riskera att missa leasingavtal på bilar som drivs av fossila drivmedel.

Rekommendation:

Miljöstratger vill mana till försiktighet med att ställa om till biogasbilar då Scandinavian biogas som idag är den aktör som producerar biogas i Huddinge har fattat beslut om att gå över till att producera flytande biogas, vilket innebär en osäkerhet i hur drivmedlet för biogasbilar kommer se ut framåt.

Råd från miljöstratger är att nämnden ger uppdrag till sin förvaltning att tillsammans med miljöstrateger på miljö- och bygglovsförvaltningen samt fastighetsbolagen skapa förutsättningar för laddmöjligheter över natten i syfte att kunna ställa om sin fordonsflotta.

Bilaga

Dokumentation av miljöuppföljning av Vård- och omsorgsnämnden i samband med Klimat- och stadsmiljönämndens sammanträde den 19 maj 2022

Vård- och omsorgsnämnden representerades av Karl Henriksson (KD), ordförande i Vård- och omsorgsnämnden och av Lotta Wigen, socialdirektör på Socialförvaltningen.

A. I det nya miljöprogrammet finns i både målområde 5 (gifter i miljön) och 6 (informera och engagera) ambitionen att minska matsvinnet i kommunens verksamheter.

▪ Hur arbetar VON med att minska matsvinnet och hur ser utvecklingen ut?

Kost, med särskilt fokus på tillagningsköken är identifierat av nämnden som ett område som har påverkan på miljön och är en av de frågor som det jobbats mycket mer med och som har tagits med som ett utvecklingsarbete i verksamhetsplanen. Steg ett har varit att mäta vad det är för matsvinn och hur ser svinnet ut.

Under hösten genomfördes en mätning av matsvinnet under en vecka, utifrån livsmedelsverket metodik, på ett särskilt boende för äldre. Av de 177 kg mat som serverades under veckan var det 51 kg (29 procent) som gick till spillo och inte åts upp. Det pågår en uppföljning av mätningen.

Kostenheten har upphandlat och implementerat ett nytt kostdataprogram, som på sikt förväntas underlätta analysarbetet utifrån kosthantering och inköp. Arbetet kommer att fortgå under 2022.

Kunderna inom äldreomsorgen betalar själva för maten, vilket innebär att om vi köper mer mat än vad som behövs och sedan slänger det så är det deras pengar som går åt. Det är en win win fråga att jobba med. Bra för miljön och bra för ekonomin.

Det som har visat sig är att matsvinnet är mycket större än vad vi hade tänkt innan vi började mäta. Svinnet låg på 29 %. En del är att det lagas mer mat än vad som kommer fram till tallriken, en del är svinn från tallriken. Resultatet från svinnmätningen är från äldreboenden i egen regi. Vi har tillagningskök på alla våra äldre boenden. Att få ned svinnet till tex 15 % ger en vinst till samtliga berörda, verksamheten, kunderna och inte minst miljön. Vi har börjat jobba med detta och tror att vi kommer att få goda resultat framåt.

Frågestund:

Fråga: Skolan har hållit på med det här i många år. Kan man ta efter skolan? En äldre som får sitta ensam och äta, har inte samma matlust, då kanske de inte äter alls eller slänger mer.

Svar: På särskilda boende sitter man tillsammans i det gemensamma köket. Men det finns även de som vill äta ensamma i sitt eget hem. Dem ska få bestämma själva hur de vill äta. Vi kan ibland nudga dem lite i att äta tillsammans. Finns olika anledningar till att de vill äta själva.

Vi behöver absolut lära av hur man lyckats i skolan, men det handlar även om hur man gör på annat håll som liknar vår verksamhet och hur dessa arbetar med att minska matsvinnet.

Fråga: På radion intervjuade de pensionerna om vad de vill ha för mat. Har ni koll på vad de privata aktörerna arbetar med mat.

Svar: Det gör vi även här i Huddinge, vad är det för mat man vill ha. Vi envisas inte med att servera mat som de inte vill ha. Det är även skillnad på Vilka som är äldre idag jämfört med vilka som var äldre för ca 15 år sen.

De privata aktörerna arbetar utifrån avtal. Många privata boenden profilerar matfrågan. Det finns över 50 boenden att välja mellan. Olika lösningar på respektive boenden. Varje utförare måste själv bestämma sina processer.

Fråga: Omsorgsnämnden, många som bor på hemmen och behöver kanske information och dras med i det här med matlagningen, inte bara personalen, aktivitetsbaserat.

Svar: Regler kring vilka som får vistas i ett kök. På gruppboendena man i egen lägenhet. Man handlar sin egen mat och lagar i sitt eget hem. Man bor lite överallt i kommunen och får stöd i hemmet.

Det är en bredd grupp vi pratar om. Någon har kanske har en utveckling som innebär att vi behöver hjälpa till med väldigt mycket medan andra klarar av att laga mat själv.

B. I det nya miljöprogrammet finns ambitionen om att öka återbruk och återanvändning av t.ex. kontorsmöbler. Även i kommunens nya avfallsplan finns mål för att öka återbruk. Det fanns också i tidigare miljöprogram ett mål om källsortering på alla enheter.

▪ Hur arbetar VON med dels återbruk, dels sopsortering?

Har betydligt mer verksamheter än socialnämnden som arbetar med återbruk. Datakvarnen är ett ypperligt exempel. Tar bland annat emot kommunens trasiga eller utgångna datorer, skärmar, surfplattor, telefoner och skrivare. Allt innehåll på datorer, surfplattor och telefoner raderas. Det som går att återbruka återbrukas.

I samma hus finns elektronikdemontering. Man tar emot elektronisk utrustning som är uttjänt och inte kan brukas. Tar bort beståndsdelar så att de olika delarna kan återvinnas. Så mycket återvinning som möjligt. Jätteviktig verksamhet. Vill ni besöka så gå gärna via oss. Vi ordnar då detta åt er.

Syftet med dessa aktiviteter är att träna dessa för att komma ut i arbetslivet. Det är ofta dataintresserade som med hjälp av redskap att komma ut i arbetet igen.

I samma hus finns bussgruppen. Hjälper till att flytta något från en verksamhet till en annan. En sak som bidrar till att återbruk inom kommunens verksamheter fungerar så bra som det gör. Dem trivs med sin arbetsuppgift.

Finns även secondhand butik, Barnkällaren på Fullersta torg, framför allt barnkläder som man har fått in. Även det är en arbetsträning för att kunna komma vidare trots att man har en funktionsnedsättning. Öppet för allmänheten. Vi har även möjlighet att placera personer på individuell placering. I Tumba har vi t.ex. en person arbetstränar.

Inom vård- och omsorgsnämnden källsorteras det i alla verksamheter.

C. Det interna miljöledningsarbetet är viktigt för att nå framgång i kommunens miljöarbete. Vid miljöuppföljningen i april 2021 framkom att bland annat den årliga miljöombudsdagen inte hade kunnat genomföras, till följd av pandemin.

▪ Hur har arbetet gått med att återuppta rutiner och arbetsmetoder i det interna miljöarbetet som blev negativt påverkade under pandemin?

Samma som arbete som bedrivs som i Socialnämnden. Miljöledningsarbetet är förvaltningsövergripande. Det är samma gäng som träffas.

D. Arbetet med att få en fossiloberoende fordonsflotta är en prioriterad fråga inom kommunen. KSF leder arbetet och SOF är en av de förvaltningar som har många fordon.

• Hur går arbetet med att fasa ut de fordon som är beroende av fossila drivmedel på SOF? (likalydande för SN)

Omställningen till fossilfria fordon inom nämndens verksamheter bedöms ge miljöpåverkan i positiv riktning.

Dem flesta fordon tillhör vård och omsorg. Jobbar mycket att vara så obereonde av bilar som möjligt. Inom hemtjänsten ersätter cyklar där det är möjligt. Det finns olika typer av cyklar, el-cyklar, elsparkcyklar och trehjulingar. Alla kan inte cykla hos oss och därför erbjuds det cykelkurser.

Vård och omsorgsnämnden har fört in ett system med digitala inköp. Detta bidrar till att en åkare kör runt matkassarna och får då smartare ruter samt att det blir lättare för andra arbetare att använd sig av tex. cykel.

Nämndens verksamheter har idag 38 fordon, varav elva drivs med förnyelsebara drivmedel. För att nå KF:S mål om en fossiloberoende fordonsflotta till december 2024 behöver 26 fordon bytas, vilket innebär en takt om 8–9 fordon per år. Nämnden har en utfasningsplan, men vi är inte jättenöjda med den planen. Den innebär att tjänsten inte har några laddmöjligheter under natten och vi har inte hand om dessa parkeringar. Det är framför allt HUSF och HUGE. Det måste vara rimligt att få till nattladdning innan nya bilar köps in. Det är väldigt ovanligt med etanolbilar. Vi vill ha ett ordentligt tryck från kommunens sida om att snabba på elektrifieringen för att vi ska kunna ställa om. Har fått utgå från laddinfrastrukturen. Kraftigt ökade kostnader om vi går över till biogas eller etanol, har dock inte fått fram några konkreta kostnadsförslag. Vill att fordonsomställningen ska centraliseras och drivas av KSF för att få en effektivare hantering av bilarna.

Frågestund

Fråga: Stockholmsstad ställer krav på utförare. Ställer ni krav på våra privata utförare.

Svar: Ser över avtalen nu och uppdaterar dem med upphandlingssektionen på KSF, med intryck från oss. Vi som nämnd har inte ansvar från upphandlingarna, dem ligger på KSF tillsammans med socialförvaltningen.

Fråga: Bor nära Attendo. Har inte sett några elbilar från dem.

Svar: Attendo har fler kontor. Vi har inte sett över deras bilinnehav.

Medskick: 8-9 bilar per år. Det gör mig orolig.

Fråga: Spännande med elbilar. Det saknas infrastruktur att bygga ut elnätet och det saknas el. Då är det spännande hur man ska lösa det här med elbilar.

Svar: Eltillförseln är stor fråga som behöver lösas. Bostadsrättsföreningar har satt upp massa elboxar och har dem det borde HUGE och HUSF klara av den infrastrukturen.

Fråga: 5 kommunala äldreboenden. Jag får inte ihop det här. Om det nu är så att äldre boende själva beställer sin mat hur går driftoptimering till för detta?

Svar: Dem på äldreboende beställer inte sin egen mat. De har önskemål om vad för typ av mat de vill äta. På de andra ställen handlar man tillsammans med stöd från oss.

E. Hur ser nämnden på möjligheterna att erbjuda personalcyklar för personalen och, ifall det används, hur fungerar det? (likalydande för SN)

Det erbjuds idag inte personliga tjänstecykлар, frågan skulle behöva utredas närmare i de fall detta skulle kunna utgöra en personalförmån.

Slutord från Vård- och omsorgsnämnden:

Vi håller dem äldres och funktionshindrades valfrihet väldigt högt. Ni kommer att höra att andra kommuner försöker att bestämma åt de äldre. Det är inget vi vill jobba emot, vi ställer höga krav på integritet och självbestämmande. Vi försöker att uppmuntra kloka och smarta miljöval, men i första rummet finns deras valfrihet och integritet.